

Paula Karhunen

Suomalaisten säveltaiteilijoiden Teosto-tulot vuonna 1998

1. Esipuhe.....	2
2. Aineisto	3
3. Tekijänoikeustulon piirteitä	5
4. Säveltaiteilijan toimeentulon piirteitä	7
5. Valtion tuki säveltaiteelle ja -taiteilijoille vuosina 1998 ja 2000.....	10
6. Teosto-tulot osana säveltaiteilijan toimeentuloa.....	12
7. Teosto-maksun saajien apurahatulot vuonna 1998	16
8. Lopuksi.....	18
Lähteet.....	21
Liite 1	22
Taulukkoluetelo	23

1. Esipuhe

Käsillä olevassa työpaperissa tarkastellaan Teoston kautta maksettavien tekijänoikeuskorvausten jakautumista vuonna 1998. Aineistona on käytettynä Teostolta saatua rekisteriaineistoa, joka sisältää tiedot kyseisenä vuonna Teosto-tuloa saaneista henkilöistä. Aineisto on koottu alun perin Teoston toimeksiannosta syksyllä 1999 ja sitä on käytetty alustuksen pohjana Teoston syyskokouksessa joulukuussa 1999. Tavoitteena oli tuolloin selvittää tekijänoikeustulon taloudellista merkitystä säveltaiteilijoille. Kyseisen alustuksen pohjana ollut aineisto on nyt muokattu käsillä olevaan työpaperiin.

Tekijänoikeudesta sinänsä on olemassa runsaasti tutkimuskirjallisuutta, mutta useimmissa tapauksissa se koskee lainsäädäntöä tai tekijänoikeuden kansantaloudellista merkitystä. Sen sijaan (empiirinen) tutkimus tekijänoikeustulojen merkityksestä yksittäisten taiteilijoiden toimeentulolle on ollut niin Suomessa kuin muissakin maissa melko vähäistä. Syynä tähän on se, että tällaista aineistoa on yleensä vaikea saada tutkimuskäyttöön sen luottamuksellisuuden vuoksi. Tuorein suomalainen tutkimus aiheesta on Teoston tilaama ja Turun kauppakorkeakoulun Mediatyöryhmän toteuttama selvitys¹. Taiteen keskuustoimikunnan tutkimusyksikössä on parhaillaan käynnissä tutkimushanke taiteilijoiden taloudellisesta ja työmarkkina-asemasta, josta saadaan tietoja myös tekijänoikeustulojen merkityksestä toimeentulon kannalta.

Kiitän Teostoa mahdollisuudesta aineiston käyttöön sekä avusta ja palautteesta aineiston työstämisen aikana. Erityiskiitokset Kalle Jämsenille asiantuntevista kommentteista !

Tekijä

¹ Hansén 2001: Säveltäjien, sanoittajien ja sovittajien taloudellinen asema Suomessa.

2. Aineisto

Selvityksen aineisto koostuu seuraavista tiedoista

1. Teosto-maksut vuodelta 1998

(Lähde: Teoston maksurekisteri)

Aineistossa ovat mukana *Suomessa asuvat, elossa olevat yksityishenkilöt* (yhteensä 4642 henkilöä)¹. Rekisteristä on saatu seuraavat tiedot: nimi, syntymävuosi, sukupuoli, osoite, Teosto-maksujen yhteissumma. Viimeksi mainittu sisältää kaikki vuonna 1998 Teoston kautta maksetut tekijänpalkkiot olivat ne sitten lähtöisin mistä maasta tahansa.

2. Apurahat ja muu tuki vuonna 1998

(Lähde: taiteen keskustoimikunnan ja opetusministeriön apuraharekisterit, eräiden säätiöiden apurahapäätökset)

A) Julkinen tuki

- Taiteilija-apurahat (myös voimassaolevat 3-, 5- ja 15-vuotiset)
- Kohdeapurahat
- Lastenkulttuuriapurahat
- Matka-avustukset
- Alueellisten taidetoimikuntien apurahat
- Muut valtion apurahat (kirjastoapurahat)
- Palkat (läänintaiteilijat, taiteilijaprofessorit)
- Taiteilijaeläkkeet (vuosina 1989 – 1999 myönnetyt)

B) Säätiöiden apurahat

- Kordelinin säätiö
- Suomen kulttuurirahasto
- Svenska Kulturfonden
- Wihurin rahasto
- LUSES
 - o Äänitetuki
 - o Koulutustuki
- ESEK
 - o Esiintymistilaisuuksiin myönnetty tuki
 - o Äänitetuotantotuki yksityisille henkilöille

¹ Aineisto ei sisällä ulkomailla asuvia, kuolleita, kuolinpesiä eikä musiikin kustantajia.

C) Muut

- Suomen Säveltäjät ry:n rahastot
 - o Sävellystilausavustukset
 - o Työskentelyapurahat

Aineistossa on mukana kahdenlaista tuloa: osa on veronalaista, palkkatuloon verrattavaa tuloa (Teosto-maksut, sävellystilaukset, taiteilijaprofessorien ja läänintaiteilijoiden palkat sekä taiteilijaeläkkeet), osa taas verotonta apurahatuloa. Näin ollen edellä mainittujen tulo- ja tukimuotojen yhteen laskeminen mekaanisesti ei tuota tulokseksi todellista kokonaistuloa.

Lisäksi on syytä muistaa, että kaikkien sävellettyjen teosten tekijänoikeusmaksut eivät kulje Teoston kautta. Tällaisia ovat esim. teatterisävellykset (ns. suuret oikeudet) sekä tv-sävellykset. Osa sävellystulosta saadaan siis tilauspalkkioina, jotka voivat olla joillekin säveltäjille merkittävä tulo, mutta eivät näy tässä aineistossa¹.

Aineisto ei sisällä tietoja henkilöiden ammatista tai heidän edustamastaan musiikin lajista. Näiden tietojen avulla olisi ollut mahdollista päästä tarkemmin kartoittamaan sitä, mikä merkitys Teosto-tuloilla on nimenomaan musiikin ammattilaisille ja miten tulot jakautuvat eri lajityyppien kesken². Aineistossa ei myöskään ole mukana pelkästään musiikintekijöitä, vaan myös muiden alojen ammattilaisia (esimerkiksi kirjailijoita), jotka ovat saaneet Teostokorvausta joko sanoituksesta tai sävellyksestä. Tulokset eivät näin ollen koske (pelkästään) säveltaiteen ammattilaisten tekijänoikeustuloja vaan *Teosto-maksuja saaneiden tekijänoikeus- ja apurahatuloja*. On kuitenkin oletettavaa, että jos henkilöllä on tekijänoikeustuloja kohtuullinen määrä (useita kymmeniä tuhansia vuodessa) ja sen lisäksi vielä säveltaiteen apuraha tai taiteilijaeläke, kyseessä on säveltaiteen ammattilainen.

¹ Tuoreen tutkimuksen mukaan esim. vakavan musiikin säveltäjistä 66 % prosenttia oli saanut taiteellisen työn tuloja joltakin muulta taholta kuin Teostolta. Näitä olivat mm. nuottirojaltit, tilaussävellykset, näyttämömusiikkiin liittyvät työt jne. Hansén 2001: 35, 39.

² Yllämainitussa tutkimuksessa käsitellään myös lajityyppien välistä tilannetta. Tulosten mukaan tulotason vaihtelut ovat suuria kevyen ja vakavan musiikin edustajien välillä. Kevyen musiikin edustajat olivat saaneet tekijänoikeuskorvausta lähes kaksi kertaa enemmän kuin vakavan musiikin edustajat. Hansén 2001: 99.

Säveltaiteen ammattilaisten tulotasosta ei tämän aineiston perusteella voi tehdä päätelmiä, sillä laskelmista puuttuvat muut palkka- ja palkkiotulot, osa apurahoista (esim. kunnat) jne. *Voidaan siis puhua ainoastaan tekijänoikeustulojen sekä eräiden muiden tuki- ja tulomuotojen tasosta yhden vuoden aikana. Lisäksi voidaan Teosto-maksujen suuruuden perusteella esittää jonkinlainen arvio niiden taloudellisesta merkityksestä.*

3. Tekijänoikeustulon piirteitä

Tekijänoikeusmaksuja keräävien organisaatioiden tehtävänä on antaa lupa niiden teosten käyttöön, joiden oikeuksia ne hallinnoivat, valvoa teosten käyttöä ja kerätä tulot sekä jakaa tuotto organisaation jäsenille (asiakkaille).¹ Säveltäjän tekijänoikeustoimisto Teosto siis "hallinnoi luovien tekijöiden tekijänoikeuksia". Tämä tarkoittaa sitä, että se myöntää musiikin käyttöluvia, perii korvaukset sekä tilittää ne niille tekijöille ja kustantajille, joiden musiikkia on käytetty. Teoston tekijäasiakkaita ovat säveltäjät, sovittajat, sanoittajat ja musiikin kustantajat. Perityt korvaukset tilitetään yksilöllisesti teosten oikeudenhaltijoille ohjelmailmoituksista saatujen esitystietojen perusteella. Tekijänoikeuskorvauksia saavat vain ne tekijät, joiden teoksia on käytetty. Teosto-maksun saaja on Teoston asiakas, joka saa tekijänoikeusmaksunsa tilityksenä Teostolta.²

Tekijänoikeustulosta puhuttaessa on syytä erottaa erityyppiset ja eri taiteenaloille tarkoitettut tekijänoikeustulot. Myös taloudelliselta merkitykseltään kirjailijoiden rojaltit, kuvataiteilijoiden jälleenmyyntikorvaukset, esittävien taiteilijoiden lähioikeuksiin liittyvät korvaukset sekä musiikintekijöiden tekijänoikeuskorvaukset eroavat toisistaan. Musiikin tekijänoikeudesta puhuttaessa tarkoitetaan Suomessa pääasiassa Teoston kautta luoville säveltaiteilijoille maksettavia korvauksia musiikin julkisesta esittämisestä ja GRAMEX:n kautta esittäville taiteilijoille ja äänitteiden tuottajille maksettavia korvauksia äänitteiden käytöstä. Taloudelliselta merkitykseltään suurin on kirjojen ja musi-

¹ Taylor – Towse 1996: 5.

² www.Teosto.fi. Asiakas ei ole välttämättä Teoston jäsen. Teoston tekijäjäsenyyttä voi hakea oltuaan asiakkaana vähintään neljä vuotta ja saatuaan tilityksiä vähintään kahdelta tilityskaudelta. Jäsenkriteereillä halutaan varmistaa, että jäsenet ovat aitoja musiikin ammattilaisia. Käsillä olevasta aineistosta ei kuitenkaan ollut mahdollista erotella asiakkaita ja jäseniä, koska kyseessä on maksurekisteri. Näin ollen tätä ammattilaisuuden kriteeriä ei ollut mahdollista käyttää.

kin kustannukseen liittyvä tekijänoikeus, silloin kun puhutaan 'taiteesta' ja suljetaan mediaan ja tietokoneohjelmistoihin yms. liittyvät tekijänoikeuden osa-alueet pois.¹

Tekijänoikeustulon luonteesta on ollut kulttuuripoliittisessa keskustelussa ja tutkimuskirjallisuudessa jonkin verran tulkintaerimielisyyksiä. Useat tutkimukset pitävät tekijänoikeuden suojelua yhtenä julkisen taidepolitiikan instrumenttina.² Esimerkiksi Towse (1999) pitää tekijänoikeuslakia tukimuotona ja kannustimena kun taas (Suomessa) erityisesti taiteilijat pitävät sitä korvauksena tehdystä työstä – ja luonnollisesti taloudellisenä ja moraalisenä perusoikeutena – eikä niinkään osana julkista tukijärjestelmää. Näkemyksellä on oikeutuksensa, mutta lainsäädännöllinen säätely on kiistämättä yksi keskeinen väline valtion tukiessa taidetta. Tekijänoikeudellinen lainsäädäntö liittyy tosin olennaisesti muihinkin toimialoihin kuin taiteeseen.

Yllämainituissa tutkimuksissa pohditaan ennen kaikkea tekijänoikeuden taloudellista tai oikeudellista perustaa ja sen vaikutuksia taiteen tuotantoon ja kulutukseen. Taloustieteilijät ovat erottaneet kaksi perusargumenttia, joilla tekijänoikeutta on perusteltu. Nämä ovat ns. oikeudenmukaisuus-argumentti ja tehokkuus-argumentti. Ensin mainittu perustuu taiteilijoiden oikeuteen saada taloudellista kompensatiota töidensä käytöstä. Tehokkuus-argumentin taustalla taas on ajatus siitä, että tekijänoikeuslainsäädäntö vaikuttaa kulttuurituotteiden tuottamiseen ja kuluttamiseen. Esimerkiksi riittämätön tekijänoikeusturva aiheuttaisi sen, ettei taiteilijalla ole kannustinta tehdä taidetta. Toisaalta tehokkuus-argumentti voi eräiden tutkijoiden mielestä johtaa myös kielteiseen tulokseen jos tekijänoikeusturva on niin vahva, että se aiheuttaa kulttuurituotteiden hintojen nousun ja sitä kautta vähentää niiden kulutusta.³

Tekijänoikeustulon luonnetta voidaan tarkastella myös siitä lähtökohdasta, kuinka tuloa kohdellaan erilaisissa viranomaistilanteissa. Esimerkiksi verotuskohtelu on palkkatuloon verrattavaa (paitsi peritty tekijänoikeus), eläketurvan osalta tekijänoikeustulo taas ei ole verrattavissa palkkatuloon, sillä siitä ei kerry sen enempää eläke- kuin muutakaan sosiaaliturvaa (erityisesti työttömyysturvaa). Myös vuonna 2000 muistionsa jättänyt

¹ Ks. esim. Bille – Duelund 1999: 8 ja Economic importance of copyright industries in Finland 1997.

² Esim. Bille – Duelund 1999, Towse 1999, Burrows 1994.

³ Towse 1999: 91 – 107.

Taisto II-toimikunta¹ kiinnitti huomiota tähän seikkaan. Toimikunta ei kuitenkaan tehnyt erityisiä ehdotuksia asiassa, sillä eri taiteenalojen välillä esimerkiksi tekijänoikeustulojen verotuskohtelusta on erilaisia käsityksiä.

4. Säveltaiteilijan toimeentulon piirteitä

Säveltaiteilijoiden, kuten muidenkaan alojen taiteilijoiden, toimeentulon selvittäminen ei ole yksinkertaista. Taiteilijoiden tuloista ei ole olemassa valmiita tilastoja, toisin kuin monien alojen palkkatyöntekijöistä². Ongelmia lisää se, että taiteilijoiden tulot koostuvat useista eri lähteistä, vaihtelevat vuosittain ja lisäksi sisältävät monissa tapauksissa verovapaita apurahoja. Aiemmin säveltaiteilijoiden toimeentuloa on tutkittu verohallituksen tietokannan sekä apurahatietokantojen perusteella³. Tämän menetelmän etuna on ollut luotettavuus ja vertailukelpoisuus koko väestön tulojen kanssa. Puutteena tällaisessa rekisteriaineistossa on kuitenkin ollut se, että taiteilijoiden tulolähteistä ei ole saatu tietoja, sillä verotietokannasta ei saa tietoa työnantajasta tai palkkion maksajasta. Kyseinen rekisteri erottelee vain palkkatulot, veronalaiset tekijänoikeustulot, sosiaaliset tulonsiirrot, pääomatulot jne. Esimerkiksi taiteilijan palkkatulosta ei voida vielä päätellä paljonkaan, sillä tulo on voitu saada yhtä hyvin taiteellisesta kuin taiteen alan ulkopuolistakin työstä, ja lisäksi hänellä on voinut olla veroton apuraha.

Koska tulolähteiden moninaisuus, päällekkäiset työsuhteet ja useat työnantajat ovat juuri monille taiteilija-ammateille ominaisia erityispiirteitä, on näiden asioiden selvittäminen erityisen haasteellista tutkimuksen tekijöille. Tulolähteiden ja työnantajatahojen selvittäminen on mahdollista vain kyselytutkimuksen avulla, johon kuitenkin liittyy myös ongelmia. Näitä ovat mm. huono vastausprosentti tai hankalasti käsiteltävät vastaukset (esimerkiksi tuloja ei ilmoiteta markkamääräisenä vaan sanallisesti jne.). Molempien yllämainittujen aineistojen ja menetelmien käytössä on siis omat vaikeutensa.

¹ Taiteilijoiden työllistämisedellytyksiä ja sosiaaliturvaa selvittävän toimikunnan (TAISTO II) mietintö. Opetusministeriön työryhmien muistioita 22:2000.

² Taiteilijoiden tulotason ja aseman tilastointiin liittyvistä ongelmista ks. esim. Karttunen 2001.

³ Taiteen keskustoimikunnan taiteilijatutkimukset (Irjala 1993, Karhunen 1997).

Noin kymmenen vuoden takaisessa aineistossa on tulotason ohella käsitelty myös tekijänoikeustulojen tasoa ja merkitystä. Tuolloin 30 % säveltaiteilijoista sai veronalaista tekijänoikeuskorvausta ja se muodosti keskimäärin 12 % heidän valtionveronalaisista tuloistaan (vrt. Hansén 2001: 16 %). Vuoden 1992 verotustietojen mukaan Suomen Säveltäjät ry:n jäsenistä yli 60 % ja Elvis ry:n jäsenistä yli 50 % oli saanut veronalaista tekijänoikeuskorvausta (sisältää muutakin kuin Teosto-maksut). Suuruudeltaan tekijänoikeustulo oli merkittävin Elvis ry:n jäsenille. Näissäkin tiedoissa mediaanit osoittavat, että tulovaihtelu on suurta (taulukko 1). Hansénin tutkimuksesta käy ilmi, että sekä vakavan että kevyen musiikin tekijöistä yli 90 % oli saanut Teosto-korvausta. Verrattuna vuoden 1992 tietoihin, tekijänoikeuskorvausten merkitys on kasvanut siinä mielessä, että tuki näyttäisi jakautuvan laajemmalle joukolle. Uudempia tietoja aiheesta on tulossa tekeillä olevassa taiteilijakyselyssä¹.

Taulukko 1. Säveltaiteilijoiden saamat ennakonpidätyksen alaiset tekijänoikeuskorvaukset vuonna 1992

JÄRJESTÖ	Tekijänoikeuskorvausta saaneiden %-osuus	Keskiarvo	Mediaani	N
Elvis	57	65 300	24 700	79
Jazzliitto	39	20 900	8 000	165
Muusikkojen liitto	16	15 600	700	440
orkesterimuusikot	19	2 300	280	99
Rockmuusikot	38	23 100	12 000	78
Solistiyhdistys	25	15 000	4 500	83
Solo	35	55 800	19 300	82
Suomen Säveltäjät	63	59 200	18 400	84
Viihdemuusikot	34	12 100	1 900	125
Näyttelijäliiton oopperalaulajat	26	13 800	1 700	54
KAIKKI	30	30 100	6 600	1 115

Lähde: Karhunen 1997 (Tutkimusaineiston lähde: verotustiedot).

Tutkimustuloksia luettaessa ja tulkittaessa on syytä muistaa, että tuloksiin vaikuttavat monet seikat, esimerkiksi se, kuinka tutkittavien henkilöiden joukko ja toisaalta tulon käsite on määritelty. Jokaisen tutkimuksen ulkopuolelle jää aina jotakin. Tutkimus ei voi kattaa kaikkia alaan liittyviä yksittäistapauksia, sillä tutkimusten tarkoituksena on nimenomaan yleistää yksittäisistä tapauksista saatu tieto yleisemmälle tasolle. Tutkimus on myös aina historiaa, sillä aineiston kerääminen ei ole mahdollista päiväkohtaisesti vaan tutkimusajankohdan ja raportoinnin väliin jää aina viive.

¹ Rensujeff, K. Käynnissä oleva tutkimus. Taiteen keskustoimikunta.

Säveltaiteilijan toimeentulosta puhuttaessa on niin ikään otettava huomioon alan laaja ammattikirjo sekä hyvin erityyppiset työsuhteet, joista toimeentulon taso ja tulolähteet ovat riippuvaisia. Esimerkiksi orkesterimuusikon tilanne sekä työmarkkinoilla että toimeentulon kannalta on aivan toinen kuin luovan säveltaiteilijan (säveltäjä, sanoittaja). Vaikka tässä yhteydessä käytetään säveltaiteilija -nimikettä, on hyvä muistaa, että tällaista asemaltaan täysin yhtenäistä ryhmää ei sinänsä ole reaali maailmassa olemassa.

Säveltaiteilijoiden toimeentuloa ja työmarkkina-asemaa on tutkittu viime vuosina eri näkökulmista ja eri menetelmillä (mm. Irjala 1993, Karhunen 1998, Hansén 2001). Näiden tutkimusten perusteella voidaan yleistää seuraavat tulokset:

- Säveltäjät toimivat harvoin päätoimisina säveltäjän ammatissa, useimmilla on sivutoimena mm. opettajan työ. Vakavan musiikin säveltäjät ovat kohtuullisen hyvin apurahoitettuja ja heidän tulotasonsa on säveltaiteilijaryhmistä korkein.
- Orkesterimuusikoiden työtilanne on suhteellisen hyvä (instituutioverkoston ansiosta), mutta työsuhteet ovat lyhentyneet. Myös orkesterimuusikot työskentelevät opettajina, suurimmaksi osaksi taloudellisista syistä.
- Kevyen musiikin ammattilaiset ovat tulo- ja työmarkkinatilanteensa osalta kaikkein epävarmimmassa asemassa. Työ on lyhyttä ja keikkaluonteista. Tulotaso vaihtelee voimakkaasti. Apurahojen merkitys tulonmuodostuksen kannalta on erittäin vähäinen, mutta tekijänoikeustulon merkitys suurempi kuin muilla musiikin alaryhmillä.

Aikaisempien tutkimusten sekä Taisto II -toimikunnan tekemän kyselyn perusteella voidaan säveltaiteilijan tulolähteet ryhmitellä seuraavasti:

- Taiteellinen työ
 - Sävellystilaukset
 - Esiintymispalkkiot/palkat
 - Tekijänoikeustulo
 - Apuraha
- Opetustyö
- Muu työ
- Muu (sosiaaliturva yms.)

Tässä artikkelissa keskitytään taiteelliseen tuloon ja sen osalta vain tekijänoikeustuloihin ja apurahoihin.

5. Valtion tuki säveltaiteelle ja -taiteilijoille vuosina 1998 ja 2000

Moniin muihin aloihin verrattuna säveltaide on varsin voimakkaasti tuettu taiteenala ja myös riippuvainen taiteen julkisesta tuesta. Erityisesti luovat säveltaiteilijat, jotka työskentelevät vailla työsuhteita, ovat riippuvaisia apurahoista ja muusta valtion tuesta. Esittävien säveltaiteilijoiden kannalta instituutioiden (orkesterit, ooppera) saama julkinen tuki on merkittävää. Näin ollen toimeentulosta ja myös tekijänoikeustulon merkityksestä puhuttaessa ei voida sivuuttaa julkista tukea.

Alla esitetään muutamia tilastotietoja säveltaiteen ja säveltaiteilijoiden tuesta vuosina 1998 ja 2000. Vuosi 1998 on laskelmissa mukana siksi, että Teosto-tulot ovat kyseiseltä vuodelta. Vuoden 2000 tiedot päivittävät aiemman vuoden lukuja sekä osoittavat lyhyen kehityslinjan. Koko säveltaiteen tuesta keskeinen osa suuntautuu instituutioille, kuten muissakin esittävissä taiteissa. Taiteilijoiden osuus koko tuesta on melko pieni (3 % vuonna 2000), mutta suhteessa eräisiin muihin taiteenaloihin kuitenkin merkittävä (taulukko 2)

Taulukko 2. Valtion taiteen tuki taiteenaloittain 1998 ja 2000 (mmk)*

Taiteenala	Taiteilijatuki		Muu tuki taiteenalalle		Yhteensä			
	1998	2000	1998	2000	1998	%	2000	%
Säveltaide	7,0	7,7	216,9	226,4	223,9	36	234,1	36
Näyttämötaide	5,4	5,6	206,7	218,3	212,1	34	223,9	34
Elokuva	3,6	4,0	76,7	79,6	80,3	13	83,6	13
Kirjallisuus	22,6	22,2	10,9	9,9	33,5	5	32,1	5
Kuvataide	16,0	16,3	13,8	15,4	29,8	5	31,7	5
Tanssi	3,5	4,2	8,8	10,7	12,3	2	15	2
Taideteollisuus	3,9	4,5	11,4	10,3	15,3	2	14,8	2
Rakennustaide	1,2	1,4	8	8,5	9,2	1	9,9	2
Valokuva	3,4	3,7	4,4	5,1	7,8	1	8,8	1
Muu	1,8	2,5	2,2	2,8	4,0	1	5,3	1
Yhteensä	68,4	72,1	559,8	587	628,2	100	659,2	100

* Tarkempi kuvaus ja erittely taulukkoon lasketuista määrärahoista liitteessä 1.

Vuonna 1998 opetusministeriön hallinnonalalla myönnetty taiteen tuki oli 2 % koko opetusministeriön menoluokasta ja 0,3 % valtion menoista (vuonna 2000 prosentiosuudet olivat samat). Säveltaiteen osuus koko taiteen tuesta oli 36 % molempina vuosina.

Taulukko 3. Valtion tuki säveltaiteelle vuosina 1998 ja 2000 (luvut pyöristetty lähimpään 100 mk:aan)

Tukimuoto	mk 1998	mk 2000
Alueoopperat	1 600 000	1 675 000
ESEK	850 000	850 000
Jazz-musiikin edistämiseen	900 000	1 200 000
Järjestöt	540 000	530 000
Kansallisooppera	134 500 000	137 250 000
Konserttitoiminta	945 000	1 085 000
Kulttuuritapahtumat	9 800 000	9 800 000
Musiikin tiedotuskeskus	310 000	340 000
Musiikki-instituutit	1 780 000	1 820 000
Musiikkikilpailut	175 000	140 000
Musiikkileirit	1 595 000	1 695 000
Säveltaiteen harrastustoiminta	2 815 000	2 535 000
VOS -lain ulkopuoliset orkesterit	570 000	840 000
VOS -orkesterit	58 829 700	64 702 500
OPM:n käyttövaroista myönnetty tuki ▼	815 000	945 000
Kansainvälinen yhteistyö▼	815 000	945 000
Tietoyhteiskuntahankkeisiin▼	90 000	55 000
<i>Yhteensä</i>	<i>216 929 700</i>	<i>226 407 500</i>
<i>Taiteilijatuki</i>	<i>7 033 300</i>	<i>7 765 100</i>
– Kohdeapurahat	480 000	480 000
– Taiteilija-apurahat	5 212 500	5 555 200
– Lastenkulttuurituki	170 000	220 000
– Matka-avustukset	129 300	177 300
– Taiteilijaprofessuurit	521 400	417 700
– Suomi- ja valtionpalkinnot	350 000	225 000
– Sävellystilauksiin	170 000	140 000
– Taiteen ja tutkimuksen vuorovaikutus▼▼	-	50 000
– Säveltaiteen kirjastoapurahat	-	500 000
KAIKKI YHTEENSÄ	223 963 000	234 172 600

▼ - merkityt eivät ole säännöllistä ko. taiteenalan tukea ja osa näistä on kertaluonteista (kuten tietoyhteiskuntahankkeisiin suunnattu tuki).

▼▼ - tukimuoto on ollut ajallisesti rajallinen pilottihanke vuosina 1999 – 2001.

6. Teosto-tulot osana säveltaiteilijan toimeentuloa

Teosto-maksuja maksetaan korvauksena teoksen julkisesta esittämisestä luoville säveltaiteilijoille eli teosten säveltäjille, sovittajille ja sanoittajille. Maksun suuruus määräytyy mm. esittämiskertojen ja esityksen keston mukaan. Esittävät säveltaiteilijat saavat korvauksensa Gramexin kautta.

Taulukko 4. Teoston vuosina 1998 – 2000 perimät tekijänoikeuskorvaukset koti- ja ulkomaisen musiikin julkisesta esittämisestä Suomessa esityspaikan mukaan

Esityspaikka	1998		1999		2000	
	mmk	%	mmk	%	mmk	%
Radio ja televisio	90,2	63	97,8	62	103,2	63
Ravintolat	18,6	13	20,7	13	20,7	13
Huvitilaisuudet	5,6	4	5,8	4	6,0	4
Myymälät ja teollisuus	11,2	8	13,2	8	13,3	8
Liikennevälineet	2,4	2	2,4	2	2,4	1
Konsertit	7,7	5	8,3	5	8,4	5
Näyttämö ja elokuvat	3,0	2	3,3	2	3,6	2
Kunnat ja seurakunnat	1,7	1	2,8	2	2,9	2
Muut esitystuotot	2,2	2	2,4	2	4,1	3
<i>Yhteensä</i>	<i>142,6</i>	<i>100</i>	<i>156,7</i>	<i>100</i>	<i>164,7</i>	<i>100</i>
josta esityskorvausjakoon	121,4	85	137	87	145,1	88

Lähde: Kulttuuritilastot. Tilastokeskus. Alkuperäinen lähde Teoston toimintakertomukset.

Musiikin tärkein levityskanava on edelleen radio. Radion ja television musiikin käyttö muodostaa yli 60 % perityistä tekijänoikeuskorvauksista. Radion ja television asema on pikemminkin vahvistunut entisestään kun taas ravintoloiden ja huvitilaisuuksien osuus on hieman pienentynyt. Tekijöille ja kustantajille korvauksina maksettava summa on runsaat 80 % perityistä tekijänoikeuskorvauksista. Loppuosa peritystä summasta (n. 20 mmk vuosittain) käytetään mm. Teoston toiminnan kulujen kattamiseen. Kotimaisten esittäjien osuus esityskorvauksina jaettavasta summasta on pienempi kuin taulukossa 4 näkyvä luku, sillä taulukossa kuvatussa esityskorvausjaossa ovat mukana myös ulkomaiset musiikin tekijät, perikunnat sekä musiikin kustantajat.

Teosto-maksujen saajia vuonna 1998 kaikkiaan **4 642** henkilöä

- miehiä 87 %
- naisia 13 %
- pääkaupunkiseudulla asuvia 37 %
- maksun saajien keski-ikä 41 vuotta

Vuonna 1998 Teoston kautta sai tekijänoikeuskorvausta runsaat 4 600 henkilöä. Teostomaksua saaneiden sukupuolijakauma näyttää samalta kuin säveltäjienkin – naisia on vain runsas kymmenesosa¹. Naiset toimivatkin useimmiten musiikin muissa ammateissa (opettajina, esiintyvinä taiteilijoina). Ikäryhmittäin maksut jakautuivat pääasiassa 25 – 45-vuotiaille eli aktiivisessa työiässä oleville. Alueellisesti maksun saajat sijoituivat Etelä- ja Länsi-Suomeen ja yli kolmasosa maksun saajista oli pääkaupunkiseudulta (taulukot 5 ja 6).

Taulukko 5. Teosto –maksun saajien ikäjakauma

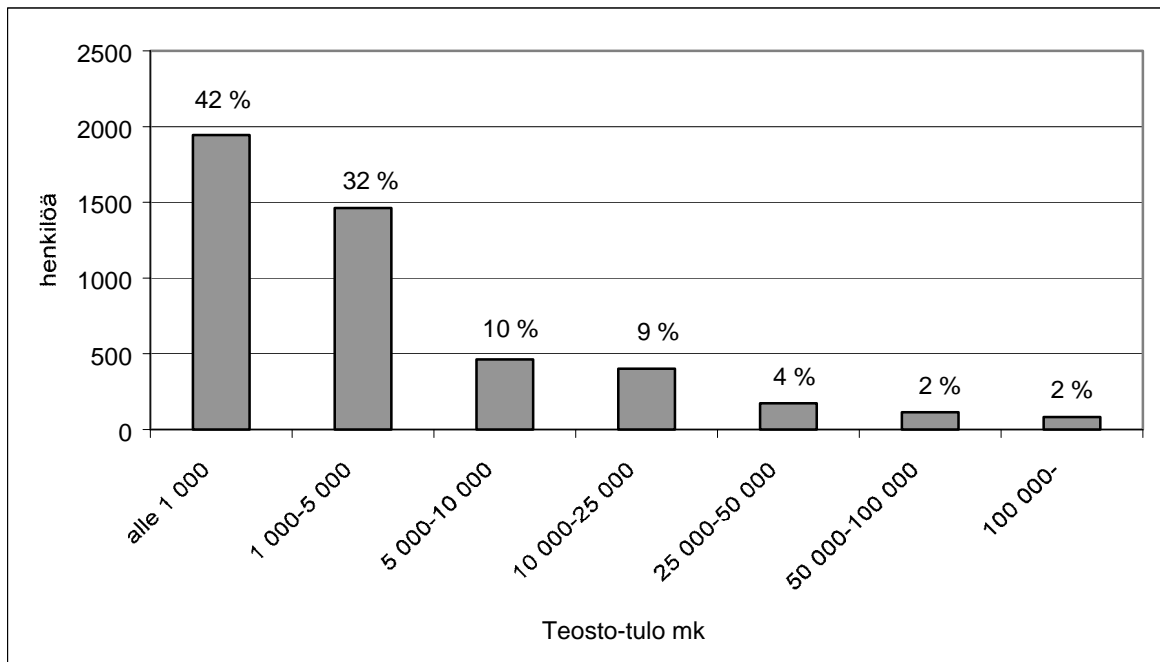
IKÄ	HENKILÖÄ	PROSENTTIA
alle 25-vuotiaita	288	6 %
25 – 35	1455	31 %
35 – 45	1319	28 %
45 – 55	848	18 %
55 – 65	415	9 %
65 –	317	7 %
YHTEENSÄ	4642	100 %

¹ Taisto-toimikunnan keräämien jäsentietojen mukaan vuonna 2000 Suomen Säveltäjät ry:n jäsenistä oli naisia 7 % ja Elvis ry:n jäsenistä 13 %.

Taulukko 6. Teosto –maksun saajien alueellinen jakauma

ALUE	HENKILOÄ	PROSENTTIA
Pääkaupunkiseutu	1 726	37 %
Muu Etelä-Suomen lääni	633	14 %
Länsi-Suomen lääni	1 349	29 %
Itä-Suomen lääni	293	6 %
Oulun lääni	193	4 %
Lapin lääni	111	2 %
Ahvenanmaa	17	0 %
Ei tietoa tai ulkomailla	320	7 %
YHTEENSÄ	4 642	100 %

Kuvio 1. Vuonna 1998 Teosto-tuloa saaneet maksuluokittain

Kuten kuviosta 1 ilmenee, suurin osuus (42 %) vuonna 1998 maksetuista Teosto-maksuista oli alle 1 000 mk ja kaikkiaan runsas kaksi kolmannesta maksun saajista oli saanut alle 5 000 mk Teosto-tuloa.

Pienin korvaus	72 mk
Suurin korvaus	586 900 mk
Keskiarvo	9 500 mk
Mediaani	1 500 mk

Yhteensä Teosto-maksuja maksettiin kyseisenä vuonna (yksityishenkilöille) 44 248 882 mk, joka jakautui siis noin 4 600:lle henkilölle. Yli puolet (55 %) koko

summasta maksettiin vajaalle 200:lle henkilölle (197) eli 4 %:lle maksun saajista. Nämä 4 % olivat saaneet vähintään 50 000 mk Teosto-tuloa. Teosto-tuloa yli 100 000 mk vuoden aikana saaneita oli vain 2 % tutkimusjoukosta eli 83 henkilöä. Tämän perusteella näyttäisi siis siltä, että Teosto-korvauksen merkitys toimeentulon kannalta on melko marginaalinen *suurimmalle osalle Teoston asiakkaista*.

Maksujen suuruusluokka vaihtelee huomattavasti: 72 markasta yli puoleen miljoonaan markkaan. Naisten ja miesten välillä ei ole suuria eroja, tosin korkeammassa maksuluokissa ei naisia juurikaan ole. Tämä näyttäisi viittaavaan siihen jo aiemminkin todettuun seikkaan, että naispuolisten säveltaiteilijoiden toimeentulon lähteenä on jokin muu kuin taiteellinen työ. Naisten tekemää musiikkia esitetään vähemmän, mutta kuitenkin samassa suhteessa kuin heidän osuutensa on tekijäkunnasta, sillä naiset toimivat usein muissa säveltaiteen ammateissa kuin luovina säveltaiteilijoina. Eri ikäryhmien välillä ei myöskään ollut suuria eroja Teosto-korvauksen jakautumisessa. Kaikissa ikäryhmissä korvaukset olivat suurimmaksi osaksi hyvin pieniä (alle 1000 mk). Keskimäärin suurimmat Teosto-tulot olivat keski-ikäisten (35 – 55 -vuotiaiden) ryhmässä, mikä ei liene yllättävää. Keskiarvon ja mediaanin ero on huomattava, mikä osoittaa Teostokorvausten suurta vaihtelua ja painottumista pienempiin korvauksiin (taulukko 8, sivu 16).

Taulukko 7. Teosto-tulojen jakautuminen tuloluokittain sukupuolen mukaan

Teosto-tulot mk 1998	NAISET	MIEHET	YHTEENSÄ
alle 1 000	48,4 %	40,9 %	41,9 %
1 000 – 5 000	31,1 %	31,6 %	31,5 %
5 000 – 10 000	8,4 %	10,2 %	10,0 %
10 000 – 25 000	8,4 %	8,7 %	8,7 %
25 000 – 50 000	2,3 %	3,9 %	3,7 %
50 000 – 100 000	*1,5 %	2,6 %	2,5 %
100 000 –		2,0 %	1,8 %
	100,0	100,0	100,0
N	610	4032	4642

* Maksuluokissa alle 10 henkilöä

Taulukko 8. Teosto-tulojen jakautuminen tuloluokittain ikäryhmän mukaan

Teosto-tulot mk 1998	ALLE 25-V.	25 – 35	35 – 45	45 – 55	55 – 65	65 –
alle 1 000 mk	43 %	42 %	38 %	43 %	50 %	47 %
1 000 – 5 000	33 %	32 %	32 %	27 %	33 %	33 %
5 000 – 10 000	10 %	10 %	10 %	12 %	6 %	7 %
10 000 – 25 000	7 %	9 %	11 %	8 %	6 %	7 %
25 000 – 50 000	4 %	3 %	4 %	5 %	2 %	3 %
50 000 – 100 000	* 3 % }	2 %	3 %	2 %	* 2 % }	* 3 % }
100 000 –		1 %	3 %	3 %		
	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
N	288	1 455	1 319	848	415	317
Keskimäärin mk	7 100 mk	7 800 mk	12 500 mk	10 700 mk	6 200 mk	8 500 mk
Mediaani mk ¹	1 420 mk	1 430 mk	1 870 mk	1 480 mk	1 000 mk	1 100 mk

* Maksuluokissa alle 10 henkilöä

7. Teosto-maksun saajien apurahatulot vuonna 1998

Tässä luvussa käsitellään Teostolta tekijänoikeustuloa saaneiden henkilöiden apurahatuloja. Käsitellyt apurahamuodot esiteltiin luvussa 2 (sivu 3). Alla esitettävät luvut eivät siis ole ko. tahojen myöntämien apurahojen kokonaissummia, vaan tämän tutkimusjoukon saamia apurahoja.

Kaiken kaikkiaan sellaisia henkilöitä, joilla oli Teosto-maksun lisäksi jokin apuraha tai muu julkinen tuki oli tutkimusjoukosta vain 6 % eli vajaat 300 henkilöä. Apurahan saajien osuus luovista säveltaiteilijoista on aikaisemmissa tutkimuksissa ollut huomattavasti korkeampi.² Tässä aineistossa painottuvat todennäköisesti populaarimusiikin edustajat, jotka eivät usein saa eivätkä myöskään hae taiteilijoille suunnattuja apurahoja. Yhteensä tähän tutkimusjoukkoon kuuluvat olivat saaneet vuonna 1998 valtion apurahoja 5,5 mmk ja säätiöiden myöntämiä apurahoja 1,7 mmk.

¹ Mediaani on suuruusjärjestykseen laitettujen lukujen keskimmäiseksi sijoittuva luku.

² Esim. Irjala 1993: apurahan saajien osuus säveltäjistä 42 %, Hansén 2001: 43 %.

Tekijänoikeusmaksua saavien joukossa on noin 5 % sellaisia, jotka saavat verotonta tukea työskentelylleen¹. Näistä henkilöistä runsas neljännes on saanut verottomina apurahoina yli 50 000 mk. Apurahan saajista naisia oli 13 % ja alle 35-vuotiaita runsas neljännes. Pääkaupunkiseudulla asuvia oli yli puolet (56 %) tutkimusjoukon apurahan saajista.

Yhteensä julkista tukea apurahana 5,5 mmk ja säätiöiden tukea 1,7 mmk = 7,2 mmk

Valtion tai läänin apurahan saajia oli kaikkiaan 127 henkilöä (3 %).

Taiteilijaeläke tai muu verollinen tuki oli 59 henkilöllä (1 %).

Säätiön apuraha 117 henkilöllä (2 %).

Sävellystilausavustus ja/tai apuraha 25 henkilöllä².

Kaikkiaan sellaisia, joilla julkista tai säätiöiden tukea 283 henkilöä (6 %).

Taulukko 9. Julkisen tuen³ jakautuminen Teosto-maksujen saajille maksuluokan mukaan

TEOSTO MK 1998	Julkista tukea saaneita %	N
alle 1 000 mk	5	1 944
1 000 – 5 000	3	1 463
5 000 – 10 000	5	463
10 000 – 25 000	8	308
25 000 – 50 000	12	267
50 000 – 100 000	13	114
100 000 –	12	83
Kaikki	4	4642

Julkista tukea saavia oli eniten (runsas kymmenesosa) sellaisten joukossa, jotka olivat saaneet Teoston tekijänoikeuskorvausta yli 25 000 mk. Teosto-maksut ja taiteilijatuki siis kumuloituvat, mikä on luonnollistakin, sillä tuotteliaisuus luovana säveltaiteilijana näkyy sekä tekijänoikeustulona että edistää mahdollisuuksia saada apuraha. Erityisesti tämä kumuloituminen näkyy seuraavassa taulukossa (taulukko 10).

¹ Taiteilijatukeen on laskettu mukaan myös taiteilijaeläkkeet ja läänintaiteilijoiden palkat, jotka eivät ole verottomia. Tässä oleva prosentti kuvaa siis vain verottoman apurahan saajia.

² Suomen Säveltäjät ry:n myöntämän sävellystilausavustuksen oli saanut tutkimusjoukosta 17 henkilöä (0,3 %) ja apurahan 8 henkilöä (yhteensä 146 800 mk). Vuonna 1998 SS myönsi **kaikkiaan** sävellystilausavustuksina (verollista tuloa) yhteensä 153 600 mk ja työskentelyapurahoina (verotonta) 104 000 mk.

³ Tässä taulukossa tukeen on laskettu muutakin kuin apurahat (palkat, taiteilijaeläkkeet yms.).

Taulukko 10. Teosto-maksua saaneista verottoman *apurahan* saaneita maksuluokan mukaan

Teosto mk	Naiset	Miehet	Kaikki	
	Apurahan saajia		Apurahan saajia	Apuraha keskimäärin mk
alle 1 000 mk	2 %	2 %	2 %	25 300
1 000 – 5 000	4 %	3 %	3 %	29 000
5 000 – 10 000	8 %	6 %	6 %	27 200
10 000 – 25 000	16 %	10 %	11 %	28 000
25 000 – 50 000		16 %	14 %	54 400
50 000 – 100 000	* 25 % }	17 %	20 %	38 100
100 000 –		18 %	18 %	43 500

* Maksuluokissa apurahansaajia alle 10 henkilöä.

8. Lopuksi

Tekijänoikeuteen liittyvät tulot ovat monille taiteilijaryhmille merkittävä tulonlähde,¹ mutta taiteenalasta riippuen näiden tulojen taso ja merkitys kuitenkin vaihtelevat, mikä käy ilmi mm. 1990-luvun alussa taiteen keskustoimikunnan tutkimusyksikössä tehdyistä taiteilijatutkimuksista.² Toisaalta vaikuttaa siltä, että tekijänoikeustulon merkitystä yksittäisen taiteilijan kannalta on liioiteltu. Erittäin menestyvien muusikoiden ja säveltäjien sekä kirjailijoiden kohdalla nämä tulot ovat varmasti merkittäviä, mutta tämän aineiston perusteella näyttää siltä, että sellaisia henkilöitä, jotka todella elävät esimerkiksi Teosto-tuloilla, on vähän. Voidaan arvioida, että *pelkästään* Teosto-maksuilla toimeentulevia luovia säveltaiteilijoita on alle 100 henkilöä, mikäli toimeentulon kannalta merkittävänä tulona pidetään noin 100 000 markan vuosituloa.

Yleisesti ottaen Teosto-maksujen rooli toimeentulon takaajana on siis melko pieni, sillä suurin osa Teosto-maksuista maksetaan pieninä summina. Vaikka tässä käytetty aineisto on rajallinen, samaa johtopäätöstä tukevat muutkin tutkimustulokset. Esimerkiksi Hansénin mukaan tekijänoikeuskorvausta saaneiden säveltäjien, sanoittajien ja sovittaji-

¹ Teoston verkkosivujen mukaan: "Teosto-tulot muodostavat luoville tekijöille elintärkeän, joskus jopa ainoan osan heidän toimeentulostaan." www.teosto.fi.

² Ks. esim. Heikkinen 1996, Irjala 1993, Karhunen 1993, Karhunen – Smolander 1995, Karttunen 1993, Oesch 1995.

en tuloista tekijänoikeustulot muodostivat vain 16 %.¹ Taloudellista merkitystä tällä tulolähteellä on eniten kevyen musiikin tekijöille, vaikka vakavan musiikin säveltäjistä suurempi osuus oli saanut tekijänoikeuskorvausta. Kevyen musiikin tekijöillä korvaukset ovat kuitenkin olleet hieman suurempia ja jakautuneet pienemmälle joukolle. Kevyen musiikin puolella mahdollisuudet kohtuullisiin tuloihin ovat paremmat niin levymyynnin kuin radiosoitonkin osalta.² Toisaalta tällä ryhmällä on apurahatuloja vähemmän kuin ns. vakavan musiikin edustajilla.

Teosto-tulon merkitystä arvioitaessa tulee muistaa, että korvausta saavien henkilöiden joukko voi olla vaihtuva. Samat henkilöt eivät välttämättä saa joka vuosi samansuuruisia korvaussummia, eivätkä välttämättä korvausta lainkaan. Musiikissa markkinasuhdanteet ja erilaiset mediaailmiöt vaikuttavat enemmän kuin joillakin muilla aloilla, eikä kyseessä ole tässä mielessä 'vakaa' järjestelmä. Toisaalta, kun radio ja tv ovat suurimmat korvausten maksajat, on selvää, että tiettyjä kestopuosikkeja soitetaan vuodesta toiseen³. Nämä merkittävää tuloa saavat henkilöt ovat pääasiassa kevyen musiikin tekijöitä ja sillä kentällä asemansa vakiinnuttaneita säveltäjiä ja sanoittajia.

Tässä käsitelty Teosto-aineisto osoittaa selvästi myös tekijänoikeuskorvausten voimakkaan vaihtelun. Tämä on todettu tyypilliseksi ilmiöksi muissakin maissa, mm. Tanskassa ja Englannissa. Muutama vuosi sitten tehdyn tutkimuksen mukaan vain 3 % tanskalaisen tekijänoikeustoimiston (KODA) asiakkaista sai tekijänoikeuskorvausta enemmän kuin 50 000 kruunua vuodessa ja 50 %:lle maksun saajista korvaus oli alle 1000 kruunua⁴. Luvut ovat siis varsin lähellä tässä esitettyjä Suomen lukuja.

Myös Towsen mukaan tekijänoikeustulon merkitys yksittäisen taiteilijan kannalta on vähäinen, eikä se tulomuotona lisäisi merkitystään "vaikka tekijänoikeustulot kolminkertaistuisivat". Tekijänoikeuden korotus tuskin nostaisi yleisesti ottaen taiteilijoiden

¹ Hansén 2001: 57. Hansénin tutkimuksesta ei käy aivan selkeästi ilmi, mikä on tekijänoikeustulon osuus kokonaistulosta koko tutkimusjoukon osalta. Niin ikään Hansénin käyttämä kokonaistulon käsite on hiukan ongelmallinen, sillä siihen sisältyy sekä veronalaista tuloa että verotonta apurahatuloa, jotka on mekaanisesti laskettu yhteen ottamatta huomioon verottoman apurahan bruttovaikutusta.

² Hansén 2001: 66, 98.

³ Tämä käy ilmi mm. Teoston vuosittain julkaisemasta 'Suomen soitetuimmat' -listasta.

⁴ Bille – Duelund 1999: 8.

tuloja vaan tulojakauma pysyisi edelleen epätasaisena. Syynä tähän on se, että varsinkin musiikin alalla taideteosten käyttö on epätasaista.

Kokonaisuudessaan tekijänoikeuteen liittyvät rahasummat ovat mittavia. Mainittakoon, että vastikään ilmestyneen tutkimuksen mukaan tekijänoikeusteollisuuden tuotto vuonna 1997 oli 56,6 mrd. mk. Tekijänoikeusteollisuus muodosti 4,13 % bruttokansantuotteesta ko. vuonna ja sen osuus oli kasvanut vuodesta 1988 peräti 41 %. Kasvu on kiistämättä suuri, mutta on syytä muistaa, että tekijänoikeusteollisuuden kasvu ei tarkoita samaa kuin *taiteen* tekijänoikeustuottojen kasvu. Tärkein kasvualue on ollut tietokoneohjelmistojen tuotanto. Musiikin osalta tekijänoikeusteollisuuden osuus BKT:sta on kasvanut keskimääräistä enemmän (43 %) mutta sen osuus BKT:sta on edelleen pieni (0,14 % → 0,20 %).¹

Yksi tekijänoikeuteen – ja siten myös taiteilijoiden tuloihin – vaikuttava kysymys on teknologian kehitys ja sen vaikutukset. Jäljentämis- ja levitysmenetelmien kehittyminen lisää esimerkiksi musiikin kulutusta, mutta muodostaa samalla myös tekijänoikeus-suojan kannalta uhan. Bille ja Duelund toteavat artikkelissaan, että teknologisen kehityksen positiivisena seurauksena ovat suuremmat markkinat, jotka voivat johtaa myös kasvaviin tuloihin. Negatiivisella puolella taas ovat piratismi ja kopioinnin kontrolloimattomat muodot.²

Kaiken kaikkiaan tähän mennessä ilmestyneet julkaisut ja raportit tekijänoikeustulojen merkityksestä taiteilijalle kertovat samaa tarinaa: tekijänoikeusmaksuina käsitellään merkittäviä summia, mutta yksittäisen taiteilijan toimeentulo ei voi olla niiden varassa kuin aivan poikkeuksellisen menestyneissä tapauksissa.

¹ Economic importance of copyright industries in Finland: 9.

² Bille – Duelund 1999: 9.

Lähteet

- Bille, T. – Duelund, P. 1999. *An Interdisciplinary Assessment of Copyright Protection of Artists*. Paper presented in International Conference on Cultural Policy Research, November 10th – 12th 1999, Bergen – Norway.
- Burrows, P. 1994. Justice, Efficiency and Copyright in Cultural Goods. In: Peacock, A. – Rizzo, I. (eds.) *Cultural Economics and Cultural Policies*. Kluwer Academic Publishers. Netherlands.
- Hansén, A-M. 2001. *Säveltäjien, sanoittajien ja sovittajien taloudellinen asema Suomessa*. Turun kauppakorkeakoulu. Yritystoiminnan tutkimus- ja koulutuskeskus. Mediaryhmä. Kirjapaino Grafia Oy. Turku.
- Heikkinen, M. 1996. *Kuvien taitajat - taidepolitiikan marginaalit*. Tutkimus graafisten suunnittelijoiden, kuvittajien ja sarjakuvantekijöiden asemasta. Edita. Helsinki.
- Irjala, A. 1993. *Säveltaiteilijan toimeentulo*. Tutkimus säveltaiteilijakunnan rakenteesta ja taloudellisesta asemasta Suomessa vuonna 1989. Taiteen keskustoimikunnan julkaisuja nro 16. Painatuskeskus. Helsinki.
- Karhunen, P. – Smolander, A. 1995. *Tanssitaiteilija lähikuvassa*. Taiteen keskustoimikunta. Helsinki.
- Karhunen, P. 1993. *Näyttämötaiteilija Suomessa*. Tutkimus asemasta ja toimeentulosta 1980-90-luvun vaihteessa. Painatuskeskus. Helsinki.
- Karhunen, P. 1997. *Kuinka lama vaikutti?* Näyttämö- ja säveltaiteilijoiden toimeentulo ja julkinen tuki vuonna 1992 sekä tulotason muutokset 1989 – 1992. Työpapereita Nr 27/1997. Taiteen keskustoimikunta. Helsinki.
- Karhunen, P. 1998. *Musiikkialan korkeakoulutus ja työmarkkinat*. Selvitys Sibelius-Akatemiasa opiskelleiden työtilanteesta ja koulutustyytyväisyydestä. Taiteen keskustoimikunta. Helsinki 1998.
- Karttunen, S. 1993. *Valokuvataiteilijan asema*. Tutkimus Suomen valokuvataiteilijakunnan rakenteesta ja sosiaalitaloudellisesta asemasta 1980 –1990 –luvun vaihteessa. Taiteen keskustoimikunnan julkaisuja nro 15. Painatuskeskus. Helsinki.
- Karttunen, S. 2001. How to make use of census data in status-of-the-artist studies: Advantages and shortcomings of the Finnish register-based census. *Poetics* 28 (2001) 273 – 290. Elsevier Science B.V.
- Kulttuuritilasto 1999*. Tilastokeskus.
- Oesch, P. 1995. *Elokuvantekijöiden toimeentulo*. Tutkimus taloudellisesta asemasta 1989 ja 1992. Painatuskeskus. Helsinki 1995.
- Rensujeff, K. *Taiteilijan asema Suomessa 2000*. Taiteen keskustoimikunta. Meneillään oleva tutkimusprojekti.
- Säveltäjien Tekijänoikeustoimisto Teosto* r.y. 2001 [www-dokumentti]. www.Teosto.fi.
- Taiteilijoiden työllistämisedellytyksiä ja sosiaaliturvaa selvittävän toimikunnan (TAISTO II) mietintö*. Opetusministeriön työryhmien muistioita 22:2000. Helsinki.
- Taylor, M. – Towse, R. 1996. *The value of performers' rights: an economic approach*. Unpublished paper. Department of Economics, University of Exeter. November 1996.
- Towse, R. 1999. *Copyright, Risk and the Artist: An Economic Approach to Policy for Artists*. Cultural Policy, Vol. 6, No 1. Overseas Publishers Association.

TAULUKON 1. LUVUT

Taiteilijatuella tarkoitetaan sellaisia tukimuotoja, jotka voidaan myöntää suoraan taiteilijalle tai taiteilijoiden työryhmille. Näitä ovat:

- Kohdeapurahat
- Taiteilija-apurahat
- Lastenkulttuurituki
- Matka-avustukset
- Taiteilijaprofessorit
- Suomi- ja valtionpalkinnot
- Taiteen ja tutkimuksen vuorovaikutukseen myönnetty tuki
- Taiteenalakohtaiset tukimuodot (tässä: sävellystilaustuki ja säveltaiteen kirjastoapurahat)

Muu taiteen tuki sisältää

- Laitokset (teatterit, orkesterit, ooppera, taiteenalojen erikoismuseot) sekä harkinnanvarainen tuki että valtionosuudet
- Järjestöt
- Opetusministeriön käyttövaroista myönnetty tuki
- Tietoyhteiskuntahankkeeseen myönnetty tuki
- Kansainväliseen yhteistyöhön myönnetty tuki
- Kulttuuritapahtumien tuki

Mukana ei ole korjaus- ja tila-avustuksia eikä Kulttuuripääkaupunkihankkeeseen myönnettyä tukea. Myös museo- ja kirjastotoimi sekä taideoppilaitokset on jätetty laskelmien ulkopuolelle. Luvut ovat peräisin taiteen keskustoimikunnan ja opetusministeriön avustusrekisteristä.

Taulukkoluetelo

Taulukko 1. Säveltaiteilijoiden saamat ennakonpidätyksen alaiset tekijänoikeuskorvaukset vuonna 1992	sivu 8
Taulukko 2. Valtion taiteen tuki taiteenaloittain 1998 ja 2000 (mmk)	sivu 10
Taulukko 3. Valtion tuki säveltaiteelle vuosina 1998 ja 2000	sivu 11
Taulukko 4. Teoston vuosina 1998 – 2000 perimät tekijänoikeuskorvaukset	sivu 12
Taulukko 5. Teosto –maksun saajien ikäjakauma	sivu 13
Taulukko 6. Teosto –maksun saajien alueellinen jakauma	sivu 14
Taulukko 7. Teosto-tulojen jakautuminen tuloluokittain sukupuolen mukaan	sivu 15
Taulukko 8. Teosto-tulojen jakautuminen tuloluokittain ikäryhmän mukaan	sivu 16
Taulukko 9. Julkisen tuenjakautuminen Teosto-maksujen saajille maksuluokan mukaan	sivu 17
Taulukko 10. Teosto-maksua saaneista verottoman apurahan saaneita maksuluokan mukaan	sivu 18
Kuvio 1. Vuonna 1998 Teosto-tuloa saaneet maksuluokittain	sivu 14
